

**A közlevéltár anyagában történő kutatás és
a levéltári anyag anonimizálásának szabályai
(módosítás)**

I. Preambulum

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (a továbbiakban: NAIH) NAIH/2016/2504/27/H számú határozatában kötelezte Budapest Főváros Levéltárát (a továbbiakban: Levéltár) olyan eljárási szabályok kialakítására, amelyek biztosítják a Hatóság Határozatában foglaltak szerint biztosítják a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Ltv.) 24. § (1) bekezdés és (2) bekezdés a) pontjának megfelelő érvényesülését, alkalmazását.

A szabályzat hatálya kiterjed az Ltv. 24. §-a alapján a Levéltárban folytatott bármilyen célú kutatásra. A kutatás során alapvetően a BFL hatályos kutatási szabályzata alapján kell eljárni, jelen szabályzatban rögzített kivételekkel.

A szabályzat alkalmazása során *érintett* fogalma alatt minden olyan természetes személy értendő, akinek személyes adata a Levéltár kezelésében levő iratokban bármilyen jogcímen szerepel.

A szabályzat alkalmazása során az *anonimizálás* fogalma alatt a személy és az adat közötti kapcsolat felismerését kizáró technikai eljárás értendő.

II. A szabályzat alapjául szolgáló főbb jogszabályi rendelkezések

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) rendelkezései

Az Infotv. 3. § 1. pontja alapján érintett *„bármely meghatározott, személyes adat alapján azonosított vagy - közvetlenül vagy közvetve - azonosítható természetes személy.”*

Az Infotv. 3. § 2. pontja szerint személyes adat *„az érintettel kapcsolatba hozható adat - különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret -, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés.”*

Az Infotv. 3. § 3. pont

a) alpontja értelmében különleges adat: *a faji eredetre, a nemzetiséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdek-képviseleti szervezeti tagságra, a szexuális életre vonatkozó személyes adat,*

b) alpontja értelmében különleges adat *„az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat, valamint a bűnügyi személyes adat.”*

A két alpont az adatkezelés célja tekintetében különbözteti meg a különleges adatok csoportját.

Az Infotv. 3. § 4. pontja alapján bűnügyi személyes adat *„a büntetőeljárás során vagy azt megelőzően a bűncselekménnyel vagy a büntetőeljárással összefüggésben, a büntetőeljárás lefolytatására, illetve a bűncselekmények felderítésére jogosult szerveknél, továbbá a büntetés-végrehajtás szervezeténél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat.”*

Az Infotv. 3. 9. pontja szerint adatkezelő *„az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely önállóan vagy másokkal együtt az adatkezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az adatfeldolgozóval végrehajtatja”*

Az Infotv. 3. § 10. pontja értelmében adatkezelés „*az alkalmazott eljárástól függetlenül az adaton végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adat további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése.*”

Az Infotv. 3. § 11. pontja alapján adattovábbítás „*az adat meghatározott harmadik személy számára történő hozzáférhetővé tétele*”

Az Infotv. 3. § 22. pontja értelmében harmadik személy „*olyan természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely nem azonos az érintettel, az adatkezelővel vagy az adatfeldolgozóval.*”

Az Infotv. 5. § (2) bekezdése szerint „*különleges adat a 6. §-ban meghatározott esetekben, valamint akkor kezelhető, ha*

a) *az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul,*

b) *a 3. § 3. pont a) alpontjában foglalt adatok esetében az törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés végrehajtásához szükséges, vagy azt az Alaptörvényben biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bűncselekmények megelőzése vagy üldözése érdekében vagy honvédelmi érdekből törvény elrendeli, vagy § 3. pont b) alpontjában foglalt adatok esetében törvény közérdeken alapuló célból elrendeli.*

A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. tv. rendelkezései

Az Ltv. 1. § c) pontja szerint „*e törvény célja annak biztosítása, hogy a levéltári anyag használata során a közérdekű adatok megismerését és a tudományos kutatás szabadságát garantáló alkotmányos alapjogok érvényesítése a személyiséghez és a személyes adatokhoz fűződő alkotmányos alapjogok védelmével együtt valósuljon meg.*”

Az Ltv. 3. § m) pontja értelmében közlevéltár „*a nem selejtezhető köziratokkal kapcsolatos levéltári feladatokat - ideértve a tudományos és igazgatási feladatokat is - végző, közfeladatot ellátó szerv által fenntartott levéltár.*”

Az Ltv. 3. § o) pontja alapján levéltári kutatás „*a levéltári anyag tanulmányozása, abból adatok kigyűjtése tudományos vagy más cél érdekében.*”

Az Ltv. 13. § c) és d) pontja kimondja, hogy „*a közlevéltár feladatkörében (...)*

c) *az átvett és a gyűjtött levéltári anyagot nyilvántartja, szakszerűen kezeli, biztonságosan megőrzi, és az őrizetében lévő levéltári anyagot - annak szükség szerinti átselejtezésével, rendezésével, valamint a tudományos igényű áttekintést biztosító segédletek készítése és közzététele útján - feldolgozza, s az anyag használatát lehetővé teszi;*

d) *az őrizetében lévő levéltári anyagról hiteles másolatot vagy tartalmi kivonatot ad ki (...)*”

Az Ltv. 18. § (2) bekezdése szerint „*a Budapest Főváros önkormányzata által fenntartott levéltár területi általános levéltárként Budapest Főváros önkormányzata közvetlen felügyelete és irányítása alatt működik. Illetékességi körébe tartozik a fenntartó önkormányzat, Budapest közigazgatási területén működő helyi önkormányzatok és nemzetiségi önkormányzatok testületének, hivatalainak és intézményeinek, ezek jogelődeinek levéltári anyaga, továbbá a központi államigazgatási szervek, a rendőrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a büntetés-végrehajtási szervezet területi szerveinek*

Budapest közigazgatási területén keletkezett levéltári anyaga, és minden olyan, Budapest területén keletkezett levéltári anyag, amely nem tartozik más levéltár illetékességi körébe"

Az Ltv. 22. § (1) bekezdése értelmében „a közlevéltárban őrzött, az 1990. május 1-je után keletkezett, a keletkezés naptári évétől számított harminc éven túli, az 1990. május 2-a előtt keletkezett, a keletkezés naptári évétől számított tizenöt éven túli levéltári anyagban - a 24-25. §-okban foglalt kivételekkel -, továbbá időbeli korlátozás nélkül abban a levéltári anyagban, amelyet már nyilvánosságra hoztak, vagy amelynek tartalmát az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény szerint mindenki megismerheti, a kutatni kívánt téma megjelölését tartalmazó kérelemre bármely természetes személy ingyenesen kutathat, és a kutatásra kiadott levéltári anyagról saját költségén másolatot készíttethet.”

Az Ltv. 24. § (1) bekezdése kimondja, hogy „ha törvény másként nem rendelkezik, a személyes adatot tartalmazó levéltári anyag az érintett halálozási évét követő harminc év után válik bárki számára kutathatóvá. A védelmi idő, ha a halálozás éve nem ismert, az érintett születéstől számított kilencven év, ha pedig a születés és a halálozás időpontja sem ismert, a levéltári anyag keletkezésétől számított hatvan év.”

Az Ltv. 24. § (2) bekezdése alapján „a védelmi idő lejártá előtt is kutatható az (1) bekezdésben meghatározott levéltári anyag, ha

a) *a kutatás - a kérelmező költségére - anonimizált másolattal is megvalósítható, vagy*

b) *a kutatáshoz az érintett, vagy annak halálát követően bármely örököse, a Polgári Törvénykönyv szerinti hozzátartozója vagy bejegyzett élettársa a kutató kérésére hozzájárult, vagy*

c) *a kutatásra tudományos célból van szükség - feltéve, hogy a 22. § (1) bekezdésében meghatározott harminc, illetve tizenöt év már eltelt - és a kutató a (3) és (4) bekezdésben meghatározott követelményeknek eleget tesz.*

Az Ltv. 24. §. (3) bekezdése alapján „a közlevéltár a (2) bekezdés c) pontja szerinti tudományos célú kutatást akkor köteles engedélyezni, ha a kutató csatolja a tudományos kutatást rendeltetésszerűen végző, közfeladatot ellátó szervnek - a kutató részletes kutatási terve alapján megadott - támogató állásfoglalását.

Az Ltv. 24. §. (4) bekezdése értelmében „a kutatónak írásos nyilatkozatban vállalnia kell, hogy a megismert és kigyűjtött személyes adatokat az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvénynek a tudományos kutatás céljára való adatkezelésre vonatkozó előírásai szerint meghatározott módon kezeli és használja fel, továbbá az írásos nyilatkozatban meg kell jelölnie az adatkezelés helyét.”

Az Ltv. 24. §. (5) bekezdése szerint „a (2) bekezdés b) pontjában meghatározott hozzájárulás megadásakor írásban nyilatkozni kell a kutató által megismert személyes adat - kutatás célja szerinti - felhasználásának elfogadásáról, valamint a személyes adatot tartalmazó iratok másolhatóságáról.

Az Ltv. 24. §. (3) bekezdése alapján „a kutató a (2) bekezdés c) pontja alapján végzett tudományos célú kutatás során feltárt személyes adatot tartalmazó iratról az (1) bekezdésben meghatározott védelmi idő lejártá előtt is készíttethet nem anonimizált másolatot.”

III. A levéltári kutatás során alkalmazandó eljárás

1. Az Ltv. 22. § (1) bekezdése és az Ltv. 24. § (1) bekezdése alapján főszabály szerint a személyes adatot tartalmazó levéltári anyag az érintett halálozási évét követő harminc év után válik bárki számára kutathatóvá. Ezen védelmi időn belül a személyes (beleértve a különleges) adatot tartalmazó levéltári anyag nem megismerhető, nem kutatható, és arról másolat sem készíthető. Ezen rendelkezés azt a kötelezettséget jelenti a közlevéltárak számára, hogy a levéltári anyagban történő kutatást megelőzően meggyőződjenek arról, hogy a védelmi idő eltelt. Ha az érintett halálozásának ténye és éve a kutatni kívánt iratanyagból vagy a levéltári nyilvántartó rendszerből való lekérdezés útján, vagy a kutató által közölt adatokból nem állapítható meg, akkor az úgy tekinthető, hogy nem ismert. Ebben az esetben a születéstől számított kilencven évet kell a védelmi időnek tekinteni. Ha ugyanilyen módon az sem állapítható meg, akkor a védelmi idő a kutatni kívánt levéltári anyag keletkezésétől számított hatvan év. Ezt a feladatot az iratanyag az osztály Ügyrendjében rögzített felelősének (továbbiakban: referensének) kell elvégezni, kétség esetén konzultálnia kell szervezeti egységének vezetőivel. A végső döntés a szervezeti egység vezetőjének felelőssége. Indokolt esetben a Levéltár főigazgatója dönt.

2. A védelmi időn belül történő kutatás tilalmának főszabálya alól az Ltv. 24. § (2) bekezdése három kivételt ismer el, amelyek lehetőséget biztosítanak a személyes adatot tartalmazó levéltári anyag megismerésére és kutatására. Ezek az esetkörök eltérő kötelezettségeket jelentenek a kutatásra történő előkészítéskor:

a) Az Ltv. 24. § (2) bekezdés a) pontja szerint akkor kutatható valamely, személyes adatot tartalmazó levéltári anyag, ha a kutatás *anonimizált másolattal* is megvalósítható. Ebben az esetben valamennyi olyan személyes adatot ki kell takarni a levéltárt anyagból, amely alapján az érintett kilétére következtetni lehet. Az Ltv. 24. § (2) bekezdés a) pontja *nem alkalmazható* abban az esetben, ha a kutató *előtt kifejezetten ismert a levéltári anyagban szereplő személy kiléte*, így például ha a kutató meghatározott élő természetes személy levéltári anyagába kér betekintést. Ha a kutató a kérőlap levéltári anyag jelzete rovatába a kért ügyben szereplő védett évkörbe tartozó természetes személy nevét feljegyzi, úgy a kutatást meg kell tagadni. Ha a kutató nem konkrét személyekre, hanem ügytípusokra kutat (pl. élet elleni erőszakos bűncselekmények több ügyiratban), úgy vélelmezhető, hogy nem ismeri az ügyiratokban szereplő személyeket, így a vonatkozó iratokról kaphat anonimizált másolatot.

b) Az Ltv. 24. § (2) bekezdés b) pontja alapján akkor kutatható a levéltári anyag, ha az *érintett vagy annak halálát követően bármely örököse, a Polgári Törvénykönyv szerinti hozzátartozója vagy bejegyzett élettársa hozzájárul*. Az Ltv. megköveteli, hogy az írásbeli nyilatkozatban kifejezetten szerepeljen az, hogy az érintett (vagy örököse, hozzátartozója, bejegyzett élettársa) beleegyezik a személyes adatai kutatás célja szerinti felhasználásába, az iratok másolásába. Amennyiben a személyes adatokat tartalmazó iratok védelmi időn belüli kutatásának engedélyezésére az érintett vagy hozzátartozója hozzájárulása alapján kerül sor, a hozzájárulásnak egyértelműen ki kell térnie a másolatok készíthetőségének és az adatok felhasználhatóságának kérdésére is. Több érintett esetén csak mindegyikük

hozzájárásával készíthető anonimizálatlan másolat, s az adatok felhasználása tekintetében is feltétel az érintettek egyező véleménye. Ebben az esetben a kérvényen rögzített kérés teljesítése során a kutatótermi munkatársnak és/vagy az iratanyag referensének felelőssége, hogy azt megvizsgálja, hogy a kutatáshoz valóban az érintett (vagy örököse, hozzátartozója, bejegyzett élettársa) adott-e hozzájárulást, illetve azt, hogy a beleegyezés kifejezett és egyértelmű legyen. Több érintett esetén mindegyikük hozzájárulásának rendelkezésre kell állnia. Kétség esetén azt kell vélelmezni, hogy az érintett a hozzájárulását nem adta meg. Az eredeti hozzájárulás a kutatói adatlap mellékleteként őrzendő meg.

c) Az Ltv. 24. § (2) bekezdés c) pontja szerinti *tudományos kutatás* esetén számos többletfeltétel terheli a kutatót: a levéltárhoz be kell nyújtania a kutatást rendeltetésszerűen végző, közfeladatot ellátó szerv támogató állásfoglalását, illetve írásbeli nyilatkozatában vállalnia kell, hogy a személyes adatokat az Infotv. rendelkezései szerint kezeli. Tudományos kutatás esetén az Infotv. 12. §-a több kötelezettséget is támaszt a kutató adatkezelésével szemben, így például személyes adatokat csak kivételesen hozhat nyilvánosságra.

A tudományos kutató a védett évkörbe tartozó, személyes (ideértve a különleges) adatot tartalmazó iratokat megismerheti, az iratokról saját költségén másolatot készíthet.

A BFL Kutatási szabályzatának mellékleteként előírt nyomtatványok szabályszerű kitöltését ellenőrizni kell és kutatói adatlap mellett meg kell őrizni.

IV. Az anonimizálás során alkalmazandó eljárás

A Levéltár az e szabályzat alapján anonimizáltan megismerhető adatokat olyan módon teszi hozzáférhetővé a kutató számára, hogy az adatokat tartalmazó irat másolatát átadja és a kutató számára nem megismerhető adatokat azon olvashatatlanná teszi.

Az anonimizálás során alkalmazandó fő szabályok:

1. Minden irat minden oldalát át kell nézni, el kell olvasni, mert bármelyik irattípusban előfordulhat szenzitív adat.
2. Az irat anonimizálását az iratanyag referensének kell elvégezni, szükség esetén konzultálva szervezeti egységének vezetőivel.
3. Az anonimizált másolat készítése során csak jogszabály által védendő adatokat szabad a szövegből törölni. Olyan információkat, melyek védelmét jogszabály nem írja elő, a kutató elől nem lehet elzárni.
4. Az anonimizált másolatot úgy kell elkészíteni, hogy a szöveg belső összefüggései lehetőleg fennmaradjanak és ügyelni kell arra, hogy a megmaradt szövegrész lehetőleg értelmes legyen.
5. Az anonimizált másolatnak meg kell őrizni az eredeti szöveg arányait, azaz láthatóan jelezni kell, ha valahonnan egy szó, sor, bekezdés, illetve egész oldal törlésre került.
6. Ha az anonimizálás informatikai eszköz igénybe vételével történik és a kutató részére az anonimizált másolat elektronikus módon kerül átadásra, csak olyan megoldás alkalmazható, mely az elektronikus úton történő anonimizálás irreverzibilisségét biztosítja.

7. Az anonimizálás során készült köztes másolati példányt a kutatói adatlap mellett meg kell őrizni. Elektronikus módon történt anononimizálás esetén az anonimizált elektronikus iratot a BFL archív tárhelyén erre a célra kijelölt könyvtárban a BFL digitalizálási szabályzatában leírtak szerinti fájlnevezéssel el kell menteni.

V. A telekkönyvi és ingatlan-nyilvántartási iratok kutatása során a következő eljárásrend követendő:

A tulajdoni lap tartalma nyilvános, így azon adatokat, amelyek a tulajdoni lapon szerepelnek, az irat megtekintésére jogosult harmadik személy azt a bejegyzés alapjául szolgáló iratban is megtekintheti, arról másolatot kérhet.

A tulajdoni lapon az alábbi adatok szerepelnek, ezeket tehát bárki megismerheti:

- jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetén annak megnevezése és székhelye (telephelye),

- magánszemélyek esetén név, születési név, lakcím, anyja neve, születési éve.

Ki kell takarni a védelmi időn belüli minden egyéb személyes adatot, ami a tulajdoni lapon nem szerepel, azaz többlet információt tartalmaz: így például a születési helyet, pontos időt, személyazonosító számot és adásvétel esetén a vételárat is.

Kitakarás nélkül megismerheti az iratot és arról másolatot kaphat az a személy, aki az iratban érintettként szerepel. A védelmi időn belül eső **személyi számot** minden esetben ki kell takarni, akkor is, ha a szerepel a tulajdoni lapon.

VI. Záradék

1. Ez a szabályzat 2016. szeptember 20-án lép életbe. Ezzel egyidejűleg a 1076-13/BFL iktatószámú szabályzat hatályát veszti.
2. A BFL képviselőjében kijelentem, hogy a III. 2. a) pontban szereplő alábbi megállapítással, miszerint „Az Ltv. 24. § (2) bekezdés a) pontja nem alkalmazható abban az esetben, ha a kutató előtt kifejezetten ismert a levéltári anyagban szereplő személy kiléte, így például ha a kutató meghatározott élő természetes személy levéltári anyagába kér betekintést. Ha a kutató a kéréslap levéltári anyag jelzete rovatába a kért ügyben szereplő védett évkörbe tartozó természetes személy nevét feljegyzí, úgy a kutatást meg kell tagadni” nem értek egyet, azt jogszabályellenesnek tartom. Az idézett kitétel kizárólag a NAIH Preambulumban hivatkozott jogerős határozatának betartása érdekében került a szabályzatba. Kezdeményeztem a NAIH hivatkozott határozatának bíróság előtti felülvizsgálatát. A BFL a bíróság döntése alapján a szabályzatot felülvizsgálja.

Budapest, 2016. szeptember 20.

Dr. Kenyeres István
főigazgató
c. egyetemi tanár

